

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και
την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ –
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ & ΕΥΘΥΝΗ

1. Συνεργασία

Εγώ και εσύ μια αγκαλιά όλοι
μαζί!

3^ο Νηπιαγωγείο Φιλιππιάδας «Κώστας Κρυστάλλης»

Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα προγράμματος

Το παρόν πρόγραμμα εντάσσεται στον κύκλο «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ: Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη», πιο συγκεκριμένα στην επιμέρους θεματική ενότητα της προώθησης του αλληλοσεβασμού και της συνεργασίας και απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες νηπιαγωγείου.

Σκοπός του προγράμματος είναι να προωθήσει την έννοια της συνεργασίας στο νηπιαγωγείο. Στόχοι είναι τα παιδιά να συνεργαστούν με δραστηριότητες ανά ζεύγη, μικρές ή μεγαλύτερες ομάδες προκειμένου να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας.

Τα εργαστήρια μέσα από ποικίλες δραστηριότητες υλοποιούνται με δραματοποίηση, φύλλα εργασίας, κατασκευές, εικόνες και θεατρικό παιχνίδι. Το εργαστήρι ξεκινά με εισαγωγικές δραστηριότητες για τη συγκρότηση ομάδας, παρουσίαση και συμφωνία για το στόχο του εργαστηρίου, τη μεθοδολογία και τη δεοντολογία του. Ακολουθούν δραστηριότητες ανίχνευσης, διδασκαλίας, εμπέδωσης αξιολόγησης και μεταγνώσης.

Το κάθε εργαστήριο προτείνεται για μια διδακτική ώρα στο νηπιαγωγείο (45 λεπτά στο πρωινό τμήμα ή 40 λεπτά στο ολοήμερο).

Οι στόχοι του προγράμματος προσδιορίζονται βάσει των Δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα και πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τις εξής κατηγορίες: Δεξιότητες Μάθησης, Δεξιότητες Ζωής, Δεξιότητες του Νού και Δεξιότητες της Τεχνολογίας και της Επιστήμης. Στα προτεινόμενα εργαστήρια δίνεται κυρίως έμφαση στην ανάπτυξη Δεξιοτήτων Μάθησης και πιο συγκεκριμένα Δεξιοτήτων Επικοινωνίας Κριτικής σκέψης και Συνεργασίας στην Ανάπτυξη Δεξιοτήτων Κοινωνικής Ζωής: Κοινωνικές Δεξιότητες, Ενσυναίσθηση Προσαρμοστικότητα, Υπευθυνότητα και Πρωτοβουλία και στις Δεξιότητες του Νου Στρατηγική Σκέψη Επίλυση Προβλημάτων Μελέτη Περιπτώσεων και Κατασκευές.

Τα εργαστήρια απευθύνονται σε μαθητές και μαθήτριες νηπιαγωγείου. Έχουν ευελιξία ως προς το ότι κάποιες από τις προτεινόμενες δραστηριότητες μπορούν να παραληφθούν - εάν δεν ελκύουν το ενδιαφέρον και την προσοχή των παιδιών, και αντίστοιχα νέες δραστηριότητες που θεωρούνται ότι ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ομάδας τη συγκεκριμένη στιγμή μπορούν να ενσωματωθούν στο πρόγραμμα και να συσχετιστούν με τους στόχους που επιδιώκονται.

Στα επτά εργαστήρια του συγκεκριμένου προγράμματος προτείνονται δραστηριότητες από τις εξής κατηγορίες:

Συμβόλαιο Ομάδας

Οργανωμένες δραστηριότητες

Αξιοποίηση διαφόρων μορφών τέχνης

Φύλλα εργασίας που αξιοποιούν πίνακες ζωγραφικής και τις Ρουτίνες Σκέψης μέσω των ροών μαθησιακών δραστηριοτήτων. Στόχος των συγκεκριμένων φύλλων εργασιών είναι να συσχετιστεί το περιεχόμενο των έργων τέχνης με το περιεχόμενο του θέματος των εργαστηρίων, ώστε να αναπτυχθεί η κριτική ικανότητα, η κριτική σκέψη, να αξιοποιηθεί η τέχνη στη διαδικασία της παρατήρησης και να υποκινηθεί η σκέψη και το συναίσθημα.

Φύλλα αξιολόγησης σύμφωνα με βάση την περιγραφική αξιολόγηση και το Portfolio. Συνοπτικά, τα εργαστήρια έχουν την ακόλουθη δομή:

1^ο εργαστήριο: Συμβόλαιο ομάδας

2^ο εργαστήριο: Το νησί των συναισθημάτων

3^ο εργαστήριο: Συναισθήματα

4^ο εργαστήριο: Η παλέτα των συναισθημάτων

5^ο εργαστήριο: Συνεργασία

6^ο εργαστήριο: Ο Παλιάτσος

7^ο εργαστήριο: Ο Picasso και η Margaret- Πρόσωπα και συναισθήματα

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Προαπαιτούμενες γνώσεις:

Κρίνεται σκόπιμο τα παιδιά πριν ασχοληθούν με το προτεινόμενο πρόγραμμα να έχουν προηγηθεί πολλές δραστηριότητες συνεργασίας με σταθερά ζευγάρια για κάποιο χρονικό διάστημα ενός ή δύο μηνών. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται ανά βδομάδα να έχουν τα παιδιά σταθερά ζευγάρια.

Επιπλέον, απαραίτητο κρίνεται πριν την έναρξη του προτεινόμενου προγράμματος να έχει γίνει παρουσίαση, επεξεργασία και εξοικείωση των παιδιών με τους κανόνες της τάξης -που γίνονται στην αρχή της χρονιάς. Ειδικότερα απαιτείται εξοικείωση με τους κανόνες που αφορούν το σεβασμό στον άλλο όπως «ζητάω συγνώμη», «ακούω τον άλλον προσεκτικά», «μιλάω χωρίς να διακόπτω» κ.ό.κ.

Προετοιμασία Υλικού:

Για τα συγκεκριμένα εργαστήρια αυτού του προγράμματος δεν απαιτείται ιδιαίτερη προετοιμασία υλικού πέρα από τα αναλώσιμα και τα εύκολα προσβάσιμα υλικά που διατίθενται ήδη σε ένα νηπιαγωγείο.

Περιγραφή επτά Εργαστηρίων

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ			
ΣΧΟΛΕΙΟ	3 ^ο Νηπιαγωγείο Φιλιππιάδας «Κώστας Κρυστάλλης»	ΤΜΗΜΑ 1 ^ο – 2 ^ο	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ: 2021- 2022
ΘΕΜΑΤΙΚΗ	Ενδιαφέρονται και Ενεργώ- Κοινωνική Συναίσθηση & Ευθύνη	ΥΠΟΘΕΜΑΤΙΚΗ	Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, Διαφορετικότητα
ΒΑΘΜΙΔΑ/ ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)	Νηπιαγωγείο		
Τίτλος	Εγώ και εσύ μια αγκαλιά όλοι μαζί!		
Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	<ul style="list-style-type: none"> • Δεξιότητες Μάθησης: Επικοινωνία (Communication) Κριτική σκέψη(Critical thinking) Συνεργασία(Collaboration) • Δεξιότητες Ζωής: Κοινωνικές δεξιότητες/ ενσυναίσθηση Προσαρμοστικότητα Υπευθυνότητα Πρωτοβουλία • Δεξιότητες του Νου: Στρατηγική σκέψη Επίλυση προβλημάτων Μελέτη περιπτώσεων Κατασκευές 		
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Ενδιαφέρονται και Ενεργώ- Κοινωνική Συναίσθηση & Ευθύνη		

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Να καταγράψουν τους κανόνες εύρυθμης λειτουργίας της Ομάδας.</p>	<p>«Φτιάχνουμε τους κανόνες της ομάδας μας»</p> 	<p>1^ο εργαστήριο – Συμβόλαιο ομάδας (1 διδακτική ώρα) Επιδιώκεται η δημιουργία κανόνων εύρυθμης λειτουργίας της ομάδας, αναγνώριση θετικών χαρακτηριστικών και δεξιότητες που έχει ο εαυτός μας και ο άλλος καθώς και η ανεκτικότητα απέναντι στον άλλον.</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Συμβόλαιο της ομάδας» Πρόκειται για δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση όπου θα καταγραφούν οι κανόνες εύρυθμης λειτουργίας της Ομάδας.</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: « Το δέντρο της ομάδας» Πρόκειται για μία δραστηριότητα στην ολομέλεια με κατασκευή και κολλάζ.</p>
<p>Να απαριθμήσουν τα συναισθήματα της ιστορίας. Να επικοινωνήσουν τα συναισθήματα που τους προκάλεσε η προβολή του βίντεο. Να μιμηθούν τους ήρωες-συναισθήματα του βίντεο.</p>	<p>«Το νησί των συναισθημάτων»</p> 	<p>2^ο εργαστήριο- Το νησί των συναισθημάτων (1 διδακτική ώρα) Δραστηριότητα 1^η: Διδακτική αξιοποίηση του βίντεο «το νησί των συναισθημάτων» του Μάνου Χατζιδάκι https://www.youtube.com/watch?v=B6319X6rMlo. Πρόκειται για μία δραστηριότητα στην ολομέλεια όπου βλέπουμε και ακούμε το ποίημα.</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: Σχολιασμός του βίντεο Πρόκειται για δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και τα παιδιά αναφέρουν τα συναισθήματα που τους προκάλεσε το βίντεο.</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: Δραματοποίηση Πρόκειται για δραστηριότητα δραματοποίησης του βίντεο.</p>

<p>Να αναγνωρίσουν τα συναισθήματα. Να μιμηθούν τα συναισθήματα. Να αναγνωρίσουν τα δικά τους συναισθήματα.</p>	<p>«Συναισθήματα»</p> 	<p>3ο Εργαστήριο- Συναισθήματα (1 διδακτική ώρα) Επιδιώκεται η αναγνώριση των συναισθημάτων από τα παιδιά και η καταγραφή από τη νηπιαγωγό. Δραστηριότητα 1^η: Αναγνωρίζω τα συναισθήματα Πρόκειται για δραστηριότητα στην ολομέλεια με συζήτηση και κολλάζ. Δραστηριότητα 2^η: Μίμηση Πρόκειται για δραστηριότητα στην ολομέλεια με κάρτες και μίμηση των συναισθημάτων. Δραστηριότητα 3^η: Ζωγραφική Πρόκειται για δραστηριότητα στα τραπεζάκια εργασίας όπου τα παιδιά θα αποτυπώσουν τα δικά τους συναισθήματα.</p>
<p>Να επικοινωνήσουν τα συναισθήματα που τους δημιούργησε το παραμύθι. Να εκφραστούν για τη φιλία και τι σημαίνει για τα παιδιά η έννοια φιλία. Να αποτυπώσουν στο χαρτί τον καλύτερό τους φίλο.</p>	<p>« Η παλέτα των συναισθημάτων»</p> 	<p>4ο εργαστήριο- Η παλέτα των συναισθημάτων (1 διδακτική ώρα) Δραστηριότητα 1^η: « Η Παλέτα των συναισθημάτων» Πρόκειται για ανάγνωση του παραμυθιού στην ολομέλεια. Δραστηριότητα 2^η: Η Φιλία Πρόκειται για δραστηριότητα στην ολομέλεια με συζήτηση και κατασκευή. Δραστηριότητα 3^η: Ο καλύτερός μου φίλος Πρόκειται για δραστηριότητα στα τραπεζάκια εργασίας με ζωγραφική.</p>

<p>Να κινηθούν ελεύθερα και να απελευθερώσουν το σώμα και τη σκέψη.</p> <p>Να συνεργαστούν σε μικρότερες και μεγαλύτερες ομάδες.</p> <p>Να αναστοχαστούν και να συζητήσουν για τις συμπεριφορές που εμποδίζουν ή διευκολύνουν τη συνεργασία σε ομάδες.</p>	<p>«Συνεργασία»</p> 	<p>5^ο εργαστήριο- Συνεργασία (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Αισθησιοκινητική δράση- χρήση σώματος για ζέσταμα » Πρόκειται για κινητική δραστηριότητα με ελεύθερη κίνηση για απελευθέρωση του σώματος και της σκέψης.</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: «Αισθησιοκινητική δράσ- χρήση σώματος ως εκφραστικό μέσο» Πρόκειται για Κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α΄ φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού και ταυτόχρονη αξιοποίηση παιχνιδιών συνεργασίας.</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: «Πάρε τη θέση του άλλου αλλά μην πεις κουβέντα» Πρόκειται για κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α΄ Φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού.</p>
<p>Να αναγνωρίσουν τα συναισθήματα της ιστορίας. Να επικοινωνήσουν τα συναισθήματα που τους προκάλεσε η προβολή του βίντεο.</p>	<p>«Ο Παλιάτσος»</p> 	<p>6^ο εργαστήριο- Ο Παλιάτσος (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: Διδακτική αξιοποίηση του βίντεο «Ο Παλιάτσος» (σε εικονόλεξο)- Παιδόκοσμος https://www.youtube.com/watch?v=rOkHcz47tXU</p> <p>Πρόκειται για μία δραστηριότητα στην ολομέλεια όπου ακούμε το τραγούδι.</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: Σχολιασμός του βίντεο Πρόκειται για δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και τα παιδιά αναφέρουν τα συναισθήματα που τους προκάλεσε το βίντεο.</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: Δραματοποίηση Πρόκειται για δραστηριότητα δραματοποίησης του βίντεο.</p>

<p>Να παρατηρήσουν και να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές στους ανθρώπους μέσα από πίνακες ζωγραφικής. Να παρατηρούν τον εαυτό τους και τους συμμαθητές τους. Να συζητούν για τις διαφορές και να καταλήγουν σε συμπεράσματα σχετικά με τα κοινά συναισθήματα και τις διαφορές των αιτιών που τις προκαλούν.</p>	<p>«Ο Picasso και η Margaret- Πρόσωπα και συναισθήματα»</p> 	<p>7^ο εργαστήριο: Ο Picasso και η Margaret- Πρόσωπα και συναισθήματα</p> <p>(1 διδακτική ώρα)</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Ανταλλάσσοντας εικόνες – 1^ο μέρος»</p> <p>Πρόκειται για κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα παρατήρησης- συζήτησης στην ολομέλεια με έμφαση στα πρόσωπα, τις ομοιότητες και τις διαφορές.</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: «Ανταλλάσσοντας εικόνες- 2^ο μέρος»</p> <p>Πρόκειται για κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα παρατήρησης- συζήτησης στην ολομέλεια με έμφαση στις στάσεις του σώματος, τις εκφράσεις του προσώπου και τα συναισθήματα.</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: «Οι ιδέες μας»</p> <p>Πρόκειται για δραστηριότητα αξιολόγησης κινητική με ατομικό ιχνογράφημα και κολλάζ.</p>
---	---	---

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις

1. Υ.ΠΑΙ.Θ./Ι.Ε.Π. (2014α) *Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων / Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανασύρθηκε από: <http://repository.edulll.gr/1947>
2. Υ.ΠΑΙ.Θ./Ι.Ε.Π. (2014β) *Οδηγός Εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων / Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανασύρθηκε από: <http://repository.edulll.gr/1859>
3. ΥΠ.Ε.Π.Θ./Π.Ι. (2002). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (Δ.Ε.Π.Π.Σ) και πρόγραμμα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β. Νέο Αναλυτικό βιβλιογραφία Όπως αναφέρεται στο ΠΠΣ Νηπιαγωγείου (2014, 1^ος μέρος)
4. <https://ekpaideushdixwsoria.com>
5. Συμβούλιο της Ευρώπης <https://www.coe.int/en/web/children/gre>
6. «το νησί των συναισθημάτων» του Μάνου Χατζιδάκι <https://www.youtube.com/watch?v=B63I9X6rMlo>
7. Μουλάκη, Ε. (2004). *Η παλέτα των συναισθημάτων*, Αθήνα: Κέδρος
8. «Ο Παλιάτσος» (σε εικονόλεξο)- Παιδόκοσμος <https://www.youtube.com/watch?v=rOkHcz47tXU>

Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

- ✓ **ΟροΠαίδιο**-Εκπαιδευτικά Προγράμματα για παιδιά & εκπαιδευτικούς μέσα από βιωματικές τεχνικές: www.oropaidio.gr
- ✓ Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση: <https://theatroedu.gr>

Αξιολόγηση Εργαστηρίου → Συνολική αποτίμηση & αναστοχασμός πάνω στην υλοποίηση- Εκδηλώσεις διάχυσης

Διάχυση όλου του ή μέρους του προτεινόμενου προγράμματος μπορεί να γίνει με:

- ✓ παρουσίαση στη σχολική κοινότητα ή στην τοπική κοινότητα
- ✓ παρουσίαση σε εκδηλώσεις αντίστοιχες οργανωμένες από το Δήμο ή τον Πολιτιστικό Οργανισμό του Δήμου
- ✓ παρουσίαση κάποιο παραγόμενο θεατρικό δρώμενο στη σχολική μονάδα ή στην ευρύτερη τοπική κοινωνία
- ✓ συμμετοχή του τμήματος που θα υλοποιήσει το πρόγραμμα σε κάποια έκθεση ζωγραφικής ή κατασκευών έργων παιδιών

Φυσικά μπορεί να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Σημειώσεις:

Οι δραστηριότητες ανά εργαστήριο είναι σχεδιασμένες ώστε να μεταβαίνουν τα παιδιά ομαλά από τη μια στην άλλη και να υπάρχει μια σύνδεση με βάσει τους στόχους και την ολοκλήρωση του εργαστηρίου.

Το παρόν πρόγραμμα έχει ευελιξία ως προς κάποιες λεπτομέρειες στις δραστηριότητες και μπορεί να αναπροσαρμοστεί ως προς τις προτεινόμενες ανάλογα με τις ανάγκες της ομάδας και τις ιδιαιτερότητες των παιδιών. Διευκρινίζεται ότι ο/η νηπιαγωγός μπορεί να ενσωματώσει εναλλακτικούς τρόπους υλοποίησης μέρος των δραστηριοτήτων (όχι όμως να αντικαταστήσει όλες τις δραστηριότητες) αρκεί να συσχετίζει πάντοτε τις τροποποιήσεις με τους στόχους που επιδιώκονται σε κάθε εργαστήριο.

Για παράδειγμα, θα μπορούσε στις κινητικές δραστηριότητες να υπάρξει ευελιξία ως προς την αξιοποίηση συγκεκριμένων μουσικών ή τρόπων διαχείρισης της δραστηριότητας με ταμπαλόνια κ.ό.κ.

Η παραπάνω διευκρίνιση κρίνεται απαραίτητη καθώς λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Επισημαίνεται, ότι επειδή πρόκειται για πρόγραμμα ανάπτυξης δεξιοτήτων συνεργασίας είναι σημαντικό όταν ανατίθεται σε μία υποομάδα παιδιών ή σε κάποια παιδιά να κάνουν κάτι να αφήνουμε τα παιδιά να συζητούν, να παρακολουθούμε ποιος από την ομάδα αναλαμβάνει περισσότερο πρωτοβουλία, ποιος παρακινεί τους άλλους, αν υπάρχουν κάποια παιδιά που δεν αναλαμβάνουν πρωτοβουλία μέσα στην ομάδα, αν υπάρχουν κάποια παιδιά που δεν επιτρέπουν σε άλλα να εκφράζουν τη γνώμη τους κ.ό.κ.

Όλα αυτά είναι στοιχεία που μπορούν να αξιοποιηθούν τόσο από τους εκπαιδευτικούς

στην περιγραφική αξιολόγηση (παρατήρηση παιδιών και καταγραφές), όσο και από τα παιδιά στην αυτό- και ετερό-αξιολόγηση.

Σε δραστηριότητες ανάθεσης εργασίας σε υποομάδες προκειμένου να επιτευχθεί ένας στόχος, δίχως συνεχείς παρεμβάσεις των εκπαιδευτικών (εκτός εάν κρίνεται αναγκαίο) τα παιδιά βοηθούνται καλύτερα στην ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας, επίλυσης προβλημάτων και συγκρούσεων, ανάπτυξη δεξιοτήτων ενσυναίσθησης και ικανοτήτων επικοινωνίας.

Επιπλέον, διευκρινίζεται ότι κρίνεται σκόπιμο ο/η εκπαιδευτικός καθ'όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων που δίνει στα παιδιά να παρατηρεί και να καταγραφεί. Η κάθε δραστηριότητα του προτεινόμενου προγράμματος αποτελεί αντικείμενο προς παρατήρηση και προς αξιολόγηση από τον εκπαιδευτικό και αυτό-αξιολόγηση και ετερο-αξιολόγηση από τους/τις μαθητές/-τριες.

Στις αναλυτικές περιγραφές των εργαστηρίων, και πιο συγκεκριμένα σε δραστηριότητες που αφορούν ανάληψη εργασιών από ζευγάρια ή μικρές ομάδες μαθητών/-τριων, υπάρχει αναφορά σε **εναλλακτικές ιδέες υλοποίησης των δραστηριοτήτων και σε αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας της συνεργασίας**. Αυτά προτείνονται για να μπορεί το προτεινόμενο πρόγραμμα να ανταποκριθεί στις ανάγκες περισσότερων ομάδων μαθητών/-τριών και για να μπορεί ο/η νηπιαγωγός να κρίνει και να επιλέγει το βαθμό δυσκολίας στον οποίο μπορεί ομάδα της τάξης της να ανταποκριθεί.

Κατά τη διάρκεια των κινητικών δραστηριοτήτων είναι σημαντικό οι οδηγίες είναι σαφείς και σύντομες στα παιδιά. Τις παύσεις της μουσικής τις διατηρούμε για λίγα δευτερόλεπτα σύμφωνα με τις οδηγίες της δραστηριότητας για να μη χάνει το ρυθμό της. Επίσης σημαντικό είναι κάθε κινητική δραστηριότητα να διαρκεί τόσο όσο να επιτύχουμε τους στόχους μας αλλά και να μη χαθεί το ενδιαφέρον των παιδιών. Οι παραπάνω διευκρινίσεις αφορούν γενικές οδηγίες για τις κινητικές δραστηριότητες. Ωστόσο, πάντα πρέπει να σεβόμαστε τις ανάγκες της εκάστοτε ομάδας και να εκμεταλλευόμαστε το «τυχαίο».

Υποδειγματικό Υλικό - Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων

1^ο εργαστήριο – Συμβόλαιο ομάδας

Στόχος είναι η δημιουργία κανόνων εύρυθμης λειτουργίας της ομάδας, αναγνώριση θετικών χαρακτηριστικών και δεξιότητες που έχει ο εαυτός μας και ο άλλος καθώς και η ανεκτικότητα απέναντι στον άλλον.

Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Μουσική χαρούμενη χωρίς λόγια από *La vita e bella* ή *Chocolat*
- ✓ Cd player ή υπολογιστής για αναπαραγωγή ήχου
- ✓ Post it χαρτάκια
- ✓ Υπολογιστής και εκτυπωτής, χαρτιά A4
- ✓ λωρίδες χαρτιού 20 ή 30 εκατοστών μακριές και φαρδιές)

Δραστηριότητα 1^η: «Συμβόλαιο της ομάδας» (δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και κολλάζ)

Στόχος της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι να συμφωνηθούν και να καταγραφούν οι κανόνες εύρυθμης λειτουργίας της Ομάδας.

Στην Ολομέλεια συζητάμε τους κανόνες καλής λειτουργίας της ομάδας μας κάνουμε μία συζήτηση με τη μορφή ιδεοθύελλας (brainstorming) και ζητάμε από τα παιδιά να προτείνουν κανόνες. Στόχος είναι να προτείνουν τα παιδιά (αλλά μπορεί να προσθέσουμε και εμείς κάποιους ή να τα διευκολύνουμε). Κανόνες μπορεί να είναι για παράδειγμα «σηκώνουμε το χέρι για να μιλήσουμε», «ακούω την άποψη του άλλου», «δέχομαι τη γνώμη του άλλου», «δεν αφήνουμε κανέναν μόνο του» «αφήνω και τον άλλον να κάνει κάτι», «μοιράζομαι πράγματα» κ.α. Ο/η νηπιαγωγός καταγράφει σε δικό της χαρτί τους προτεινόμενους κανόνες.

Στη συνέχεια κάθε παιδί αποφασίζει με ποιον κανόνα θα ασχοληθεί και τους ζητούμε να σχεδιάσουν τον κανόνα που έχουν επιλέξει φροντίζοντας να καλυφθούν και να σχεδιαστούν όλοι οι κανόνες που έχουν συζητηθεί και συμφωνηθεί στην Ολομέλεια.

Δραστηριότητα 2^η: «Το δέντρο της ομάδας»

Στόχος της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι τα παιδιά να κολλήσουν τους κανόνες στο «Δέντρο της ομάδας».

Ο/η νηπιαγωγός έχοντας καταγράψει τους κανόνες που συμφωνήθηκαν στην Ολομέλεια, τους δακτυλογραφεί στον υπολογιστή, τους εκτυπώνει και τους κόβει σε μικρή διάσταση έτσι ώστε, να τους κολλήσει ως υπότιτλους στα αντίστοιχα post-it των παιδιών.

Στην Ολομέλεια, τα παιδιά παρουσιάζουν και περιγράφουν τους κανόνες που σχεδίασαν και κολλάνε τα post-it στο «Δέντρο της τάξης».

2^ο εργαστήριο – Το νησί των συναισθημάτων

Στόχος είναι τα παιδιά να απαριθμήσουν τα συναισθήματα της ιστορίας, να επικοινωνήσουν τα συναισθήματα που τους προκάλεσε η προβολή του βίντεο και να μιμηθούν τους ήρωες- συναισθήματα του βίντεο.

Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Υπολογιστής για αναπαραγωγή του βίντεο
- ✓ Υφάσματα
- ✓ Χαρτί A4 με τα συναισθήματα

Δραστηριότητα 1^η: Διδακτική αξιοποίηση του βίντεο «το νησί των συναισθημάτων» του Μάνου Κατζίδακι (δραστηριότητα στην Ολομέλεια όπου βλέπουμε και ακούμε το ποίημα)

Στόχος της δραστηριότητας είναι τα παιδιά να απαριθμήσουν τα συναισθήματα της ιστορίας. Ο/η νηπιαγωγός δίνει σε μία ομάδα 5 παιδιών τον τίτλο του βίντεο σε κάρτες. Η ομάδα ορίζει ποια παιδιά (2) θα γράψουν τον τίτλο στην «Αναζήτηση» και ποια παιδιά (2) θα ελέγξουν τις λέξεις αν είναι σωστά γραμμένες. Στη συνέχεια ένα παιδί θα πατήσει το «Enter» και θα επιλέξει το βίντεο που θα προβληθεί. Σε όλη τη διαδικασία ο/η νηπιαγωγός επιβλέπει και παρέχει βοήθεια σε όλα τα στάδια.

Δραστηριότητα 2^η: Σχολιασμός του βίντεο (δραστηριότητα στην ολομέλεια με συζήτηση)

Στόχος της δραστηριότητας είναι τα παιδιά να επικοινωνήσουν τα συναισθήματα που τους προκάλεσε η προβολή του βίντεο.

Μετά την προβολή του βίντεο ακολουθεί συζήτηση στην Ολομέλεια όπου τα παιδιά εκφράζουν τα συναισθήματα που τους προκάλεσε το βίντεο.

Δραστηριότητα 3^η: Δραματοποίηση

Στόχος της δραστηριότητας είναι τα παιδιά να μιμηθούν τους ήρωες- συναισθήματα του βίντεο.

Στην Ολομέλεια υπάρχουν διάφορα υφάσματα και χαρτιά A4 όπου απεικονίζουν τους ήρωες- συναισθήματα του ποιήματος. Ο/η νηπιαγωγός χωρίζει τα παιδιά σε δύο ομάδες (ηθοποιοί- κοινό) και μοιράζει τους ρόλους με κλήρωση. Η δραματοποίηση του βίντεο θα πραγματοποιηθεί δύο φορές ώστε όλα τα παιδιά να παίξουν από έναν ρόλο. Όταν τα παιδιά της μίας ομάδας γίνονται ηθοποιοί τα παιδιά της άλλης ομάδας θα είναι το κοινό και αντίστροφα.

Μετά την κλήρωση το κάθε παιδί βρίσκει το συναίσθημα που έτυχε και το αντιστοιχεί με το συναίσθημα στα χαρτιά A4. Στη συνέχεια επιλέγει το ύφασμα που θα φορέσει ώστε να ενσαρκώσει το ρόλο. Πάνω στο ύφασμα ο/η νηπιαγωγός θα κολλήσει το χαρτί A4 με το αντίστοιχο συναίσθημα έτσι ώστε οι ρόλοι να είναι ξεκάθαροι για το κοινό.

3^ο εργαστήριο – Συναισθήματα

Στόχος είναι τα παιδιά να αναγνωρίσουν τα συναισθήματα και να τα μιμηθούν.

Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Χαρτιά A4
- ✓ Εικόνες προσώπων που απεικονίζουν συναισθήματα από εφημερίδες και περιοδικά
- ✓ Κόλλα
- ✓ Κάρτες με συναισθήματα
- ✓ Καθρέφτης

Δραστηριότητα 1^η: Αναγνωρίζω τα συναισθήματα (δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και κολλάζ)

Στόχος είναι τα παιδιά να αναγνωρίσουν τα συναισθήματα.

Ο/η νηπιαγωγός παρουσιάζει στην ολομέλεια εικόνες προσώπων που απεικονίζουν διάφορα συναισθήματα. Τα παιδιά καλούνται να αναγνωρίσουν τα συναισθήματα και να εκφράσουν δικές τους εμπειρίες και βιώματα από τα αντίστοιχα συναισθήματα.

Στη συνέχεια, ο/η νηπιαγωγός μοιράζει στα τραπέζια εργασίας χαρτιά A4, κόλλες και εικόνες προσώπων που απεικονίζουν συναισθήματα από εφημερίδες και περιοδικά. Τα παιδιά καλούνται να δημιουργήσουν το δικό τους κολλάζ και να δώσουν έναν τίτλο.

Δραστηριότητα 2^η: Μίμηση (δραστηριότητα στην Ολομέλεια με κάρτες)

Στόχος είναι τα παιδιά να μιμηθούν τα συναισθήματα.

Ο/η νηπιαγωγός μοιράζει στα παιδιά κάρτες που απεικονίζουν διάφορα συναισθήματα. Το κάθε παιδί αναγνωρίζει και αναφέρει το συναίσθημα που του έτυχε. Έπειτα προσπαθεί να μαντέψει για ποιο λόγο το άτομο της κάρτας του νιώθει αυτό το συναίσθημα. Στη συνέχεια πηγαίνει μπροστά από τον καθρέφτη και μιμείται το συναίσθημα της κάρτας.

Δραστηριότητα 3^η: Ζωγραφική (δραστηριότητα στα τραπέζια εργασίας)

Στόχος είναι τα παιδιά να αναγνωρίσουν τα δικά τους συναισθήματα.

Ο/η νηπιαγωγός μοιράζει σε κάθε παιδί από ένα χαρτί A4. Το κάθε παιδί αποτυπώνει το συναίσθημα που νιώθει εκείνη τη στιγμή.

4^ο εργαστήριο – Η παλέτα των συναισθημάτων

Στόχος είναι τα παιδιά να επικοινωνήσουν τα συναισθήματα που τους δημιούργησε το παραμύθι, να εκφραστούν για τη φιλία και τι σημαίνει για τα αυτά η έννοια φιλία.

Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ “Η παλέτα των συναισθημάτων” – παραμύθι
- ✓ Κόκκινη χάρτινη καρδιά για κάθε παιδί
- ✓ Μαρκαδόροι
- ✓ Φύλλο εργασίας για τον/την καλύτερο/η μου φίλο/η.

Δραστηριότητα 1^η: «Η παλέτα των συναισθημάτων» (δραστηριότητα στην Ολομέλεια)

Στόχος είναι τα παιδιά να επικοινωνήσουν τα συναισθήματα που τους δημιούργησε το παραμύθι.

Ο/η νηπιαγωγός διαβάζει το παραμύθι στην Ολομέλεια.

Δραστηριότητα 2^η: Η Φιλία (δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και κατασκευή)

Στόχος είναι τα παιδιά να εκφραστούν για τη φιλία και τι σημαίνει για τα αυτά η έννοια φιλία.

Ο/η νηπιαγωγός συζητάει στην Ολομέλεια το θέμα της φιλίας. Τα παιδιά καλούνται να εκφράσουν τι σημαίνει για αυτά η λέξη φιλία. Στη συνέχεια, ο/η νηπιαγωγός μοιράζει σε κάθε παιδί από μία χάρτινη καρδιά και γράφουν το όνομα του φίλου τους που κάποια στιγμή τους πλήγωσε. Τσαλακώνουν την καρδιά και τη δίνουν στο φίλο που έγραψαν το όνομα του αφού του εξηγήσουν για ποιο λόγο πληγώθηκαν από τη συμπεριφορά του. Έπειτα, το παιδί που κρατάει τη τσαλακωμένη καρδιά την ανοίγει και ζητάει συγγνώμη από το φίλο του.

Δραστηριότητα 3^η: Ο καλύτερός μου φίλος (δραστηριότητα στα τραπεζάκια εργασίας)

Στόχος είναι να αποτυπώσουν στο χαρτί τον καλύτερο τους φίλο.

Ο/η νηπιαγωγός μοιράζει στα τραπεζάκια εργασίας το φύλλο εργασίας για τον/ην καλύτερο/η φίλο/η. Τα παιδιά ζωγραφίζουν με μαρκαδόρους τον καλύτερό τους φίλο και δίνουν ιδιαίτερη σημασία στα εξωτερικά χαρακτηριστικά (π.χ. χρώμα μαλλιών, χρώμα ματιών κ.α.)

5^ο εργαστήριο – Συνεργασία

Στόχος είναι τα παιδιά να συνεργαστούν σε μικρότερες και μεγαλύτερες ομάδες, να αναστοχαστούν και να συζητήσουν για τις συμπεριφορές που εμποδίζουν ή διευκολύνουν τη συνεργασία σε ομάδες.

Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Μουσικές έντονες και χαρούμενες σε cd-player ή υπολογιστή (δυνατότητα υψηλής έντασης ήχου μουσικής)
- ✓ έχουμε διαμορφώσει πριν αρχίσουμε το εργαστήριο, έναν κύκλο με καρεκλάκια. Οι καρέκλες είναι σε αριθμό μία λιγότερη από όσα είναι τα παιδιά στην τάξη.

Δραστηριότητα 1^η: Αισθησιοκινητική δράση- χρήση σώματος για ζέσταμα (κινητική δραστηριότητα)

Στόχος είναι τα παιδιά να κινηθούν ελεύθερα και να απελευθερώσουν το σώμα και τη σκέψη.

Τα παιδιά αρχίζουν να περπατούν μέσα στην τάξη ελεύθερα χωρίς μουσική και κάνουν όποια κίνηση θέλουν. Μόλις ακούσουν τη μουσική μένουν ακίνητοι. Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται αρκετές φορές (κίνηση– ήχος– στοπ- κίνηση που μου αρέσει). Στη συνέχεια αλλάζει το μοτίβο της δράσης και γίνεται ως εξής κίνηση- ήχος- στοπ- όνομα.

Δραστηριότητα 2^η: «Αισθησιοκινητική δράση- χρήση σώματος ως εκφραστικό μέσο» (Κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α' φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού και ταυτόχρονη αξιοποίηση παιχνιδιών συνεργασίας)

Στόχος να συνεργαστούν σε μικρότερες και μεγαλύτερες ομάδες.

Ο/η νηπιαγωγός εξηγεί ότι ξεκινάει η δράση με «Μουσική και...ΣΤΟΠ!». Μόλις η μουσική αρχίσει «κινούμαι στο ένα πόδι» ...ΣΤΟΠ... « κινούμαι με τα πόδια λυγισμένα» ...ΣΤΟΠ... «κινούμαι βιαστικά... ...ΣΤΟΠ...νυσταγμένα...ΣΤΟΠ... φοβισμένα.....» κ.ο.κ. ...ΣΤΟΠ... «τώρα κινούμαι όπως θέλω εγώ και παρατηρώ την κίνηση των άλλων γύρω μου παρατηρώ με ποιου συμμαθητή μου την κίνηση ταιριάζει η δική μου κίνηση και στο επόμενο ...ΣΤΟΠ.. γινόμαστε ζευγάρι». Μένουν όλοι ακίνητοι, έπειτα ο/η νηπιαγωγός αγγίζει κάποιο ζευγάρι και του λέει να μας συστηθεί από κοινού δηλαδή να πούνε τα

ονόματά τους και οι δύο αλλά μοιράζοντας τις λέξεις π.χ. ο Α λέει **Με** Β λέει **λένε** ο Α λέει **Μαρία** ο Β λέει **και** ο Α λέει **εμένα** ο Β λέει **με** ο Α λέει **ο Αλένε** και ο Β λέει **Γιώργο** ο Α λέει **και** Β λέει **μου** ο Α λέει **αρέσει** ο Β λέει **το** ο Α λέει **κόκκινο**. **Επανάληψη** όλη η ομάδα. Συμμετέχουν όλα τα παιδιά. Η μουσική και η κίνηση είναι έντονες.

Δραστηριότητα 3^η: «Πάρε τη θέση του άλλου αλλά μην πεις κουβέντα» (κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α΄ Φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού)

Στόχος είναι να δοθεί έμφαση στα αντανακλαστικά και στο ζέσταμα του σώματος, τα οποία είναι στοιχεία που βοηθούν στην συγκρότηση της ομάδας.

Τα παιδιά κάθονται στον κύκλο με τις καρέκλες (που έχουμε διαμορφώσει από πριν). Κάθονται όλοι στις καρέκλες ΕΚΤΟΣ από έναν ο οποίος θα πρέπει στη διάρκεια του παιχνιδιού να βρει καρέκλα να κάτσει και να αφήσει άλλον όρθιο. Το παιχνίδι απαιτεί γρήγορα αντανακλαστικά και συνεργασία χωρίς λόγια. Στόχος είναι κάθε παιδί να αλλάξει καρέκλα και να βρει μία άλλη χωρίς να χάσει τη θέση του. Για να γίνει αυτό πρέπει η ομάδα να είναι σιωπηλή και να κοιτάζεται μόνο στα μάτια. «Κοιτάζω τους άλλους γύρω μου στα μάτια και όταν νιώθω ότι κάποιος είναι έτοιμος να αλλάξει μαζί μου καρέκλα προσπαθώ να έχω οπτική επαφή μαζί του να συνεννοηθώ χωρίς να μιλήσω και την κατάλληλη στιγμή να σηκωθούμε και οι δύο να ανταλλάξουμε γρήγορα θέσεις προτού προλάβει ο όρθιος να καθίσει σε κάποια από αυτές».

Η δραστηριότητα αυτή ενθαρρύνει τη μη λεκτική επικοινωνία την οπτική συνεννόηση και συνεργασία σημαντικό είναι ο καθένας να πάει μόνο στην καρέκλα αυτού με τον οποίον έχει κοιταχτεί. Άρα μόνο δύο άτομα κάθε φορά θα σηκωθούν, όχι ένας. Εξηγούμε στα παιδιά πως δεν αρκεί μόνο να κοιτάξω κάποιον θα πρέπει και αυτός να με έχει κοιτάξει και να έχουμε επικοινωνήσει χωρίς να μιλήσει ο ένας τον άλλον.

6^ο εργαστήριο – Ο Παλιάτσος

Στόχος είναι τα παιδιά να αναγνωρίσουν τα συναισθήματα της ιστορίας και να επικοινωνήσουν τα συναισθήματα που τους προκάλεσε η προβολή του βίντεο.

Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Υπολογιστής για αναπαραγωγή του βίντεο
- ✓ Υφάσματα

Δραστηριότητα 1^η: Διδακτική αξιοποίηση του βίντεο «Ο Παλιάτσος» (σε εικονόλεξο)- Παιδόκοσμος

<https://www.youtube.com/watch?v=rOkHcz47tXU> (δραστηριότητα στην Ολομέλεια)

Στόχος είναι τα παιδιά να αναγνωρίσουν τα συναισθήματα της ιστορίας.

Στην Ολομέλεια ο/η νηπιαγωγός προβάλλει το βίντεο «Ο Παλιάτσος».

Δραστηριότητα 2^η: Σχολιασμός του βίντεο (δραστηριότητα στην Ολομέλεια)

Στόχος είναι τα παιδιά να επικοινωνήσουν τα συναισθήματα που τους προκάλεσε η προβολή του βίντεο.

Στην Ολομέλεια ακολουθεί η συζήτηση γύρω από το βίντεο και τα συναισθήματα που ένιωσαν κατά την προβολή του.

Δραστηριότητα 3^η: Δραματοποίηση (Δραματοποίηση)

Στόχος είναι τα παιδιά να επικοινωνήσουν τα συναισθήματα που τους προκάλεσε η προβολή του βίντεο.

Το κάθε παιδί επιλέγει διάφορα υφάσματα και με τη σειρά που δραματοποιούν το βίντεο με πρωταγωνιστικό ρόλο τον Παλιάτσο.

7^ο εργαστήριο –«Ο Picasso και η Margaret- Πρόσωπα και συναισθήματα»

Στόχος είναι τα παιδιά να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές στους ανθρώπους μέσα από εικόνες αλλά και από την παρατήρηση του εαυτού τους και των συμμαθητών τους.

Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Μουσικές έντονες και χαρούμενες σε cd-player ή υπολογιστή
- ✓ Χώρος ελεύθερος στην τάξη για κίνηση με μουσική
- ✓ Χώρος ελεύθερος στην Ολομέλεια μετά την κινητική δραστηριότητα
- ✓ Δύο υφάσματα (πράσινο- κίτρινο) όπου θα τοποθετηθούν οι εικόνες κατά τη διάρκεια της συζήτησης στην Ολομέλεια
- ✓ Πλαστικοποιημένες εικόνες από πίνακες με προσωπογραφίες πίνακες ζωγραφικής του Picasso και από πίνακες ζωγραφικής της Margaret Keane.
- ✓ Χαρτιά A4-πράσινα
- ✓ Μολυβοθήκες
- ✓ Ταμπουρίνο

Δραστηριότητα 1^η: «Ανταλλάσσοντας εικόνες- 1^ο μέρος» (Κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα παρατήρησης και συζήτησης στην Ολομέλεια. Έμφαση σε πρόσωπα, ομοιότητες διαφορές)

Στόχος είναι τα παιδιά να παρατηρήσουν και να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές στους ανθρώπους μέσα από πίνακες ζωγραφικής, καθώς και να παρατηρούν τον εαυτό τους.

Μοιράζουμε στα παιδιά εικόνες από πίνακες με προσωπογραφίες του Picasso. Βάζουμε μουσική και τους δίνουμε την **οδηγία: «κινούμαι με τη μουσική ανάμεσα από τους άλλους χωρίς να τους αγγίζω. Όταν συναντάω κάποιον, ανταλλάσσω την εικόνα μου με τη δική του. Κάθε εικόνα πρέπει να φεύγει γρήγορα από τον έναν στον άλλον»**. Η μουσική ξεκινά και παρακολουθούμε τα παιδιά εάν έχουν καταφέρει να κινηθούν σύμφωνα με την οδηγία. Στόχος είναι όλοι οι πίνακες να περάσουν από όλα τα παιδιά ή τουλάχιστον να τους δουν όσα περισσότερα παιδιά είναι εφικτό. Δίνουμε λίγο χρόνο προσαρμογής στις οδηγίες.

Κατά τη διάρκεια της κίνησης και της ανταλλαγής των εικόνων χρησιμοποιούμε πάλι την τεχνική της παύσης της μουσικής καθώς αυτό βοηθά τα παιδιά να είναι

συγκεντρωμένα στη διάρκεια της κινητικής δραστηριότητας και να ακολουθούν οδηγίες.

Όταν διαπιστώσουμε ότι τα παιδιά έχουν καταφέρει να κινούνται με τη μουσική, να περνούν ο ένας ανάμεσα από τον άλλον χωρίς να αγγίζονται και να ανταλλάσσουν τις εικόνες, κάνουμε παύση στη μουσική. Σε κάθε παύση τα παιδιά μένουν ακίνητα εκεί που είναι και η **οδηγία είναι: «Μένω ακίνητος ή ακίνητη. Κοιτάζω προσεκτικά την εικόνα που έχω στα χέρια μου και λέω λέξεις ή ό,τι σκέφτομαι για αυτήν.»**

Έπειτα επαναλαμβάνουμε τη δραστηριότητα. Δηλαδή βάζουμε και πάλι τη μουσική, τα παιδιά κινούνται ανάμεσα από τους άλλους χωρίς να αγγίζονται, μόνο ανταλλάσσοντας εικόνες με τα χέρια τους. Κάνουμε παύση στη μουσική και δίνουμε πάλι την οδηγία για να τηθυμηθούν: «Μένω ακίνητος ή ακίνητη. Κοιτάζω προσεκτικά την εικόνα που έχω στα χέρια μου και λέω λέξεις ή ό,τι σκέφτομαι για αυτήν.»

ΣΕ ΚΑΘΕ ΠΑΥΣΗ η οδηγία πρέπει να εκφέρεται με την ΙΔΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ, να είναι σαφής και σύντομη. Οι παύσεις της μουσικής χρειάζεται να διαρκούν 5 έως 10 δευτερόλεπτα, έτσι ώστε να διατηρηθεί ο ρυθμός της δραστηριότητας. Επαναλαμβάνουμε τη δραστηριότητα για κάποιες φορές έως ότου να περάσουν όσο το δυνατόν περισσότερες εικόνες από το κάθε παιδί, και φυσικά μέχρι να μη χαθεί το ενδιαφέρον για αυτήν από τα παιδιά.

Τελευταία παύση μουσικής και η **οδηγία είναι: «Αφήνω τις εικόνες στο πράσινο ύφασμα και κάθομαι γύρω από αυτό σε κύκλο.»** Καλούμε λοιπόν, τα παιδιά να αφήσουν τις εικόνες σε ένα χρωματιστό ύφασμα (που έχουμε απλώσει από πριν στο χώρο όπου θα κάνουμε την Ολομέλεια) και καθόμαστε σε κύκλο γύρω από αυτό. Ο/η νηπιαγωγός παίρνει μία εικόνα και την επιδεικνύει στην Ολομέλεια.

Καλούμε τα παιδιά να παρατηρήσουν αυτά τα ιδιαίτερα πρόσωπα, να σκεφτούν τι τα εντυπωσιάζει στο καθένα από αυτά και να συζητήσουμε για το πόσο διαφορετικοί είμαστε μεταξύ μας οι άνθρωποι και στην πραγματικότητα.

Μπορούμε να κάνουμε ερωτήσεις όπως:

- Είναι άντρας ή γυναίκα το πρόσωπο που βλέπεις; Από πού το κατάλαβες;
- Πώς είναι τα μαλλιά της κοπέλας;
- Περιέγραψε τα μάτια της, τι χρώμα είναι; Είναι μικρά ή μεγάλα;
- Τι παράξενο βλέπετε;
- Πόσες μύτες έχει το πρόσωπο; Έχει ένα ή δύο στόματα;

Δραστηριότητα 2^η: «Ανταλλάσσοντας εικόνες- 2^ο μέρος» (Κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα παρατήρησης και συζήτησης στην Ολομέλεια. Έμφαση σε στάσεις σώματος, εκφράσεις προσώπου, συναισθήματα, ομοιότητες διαφορές)

Μοιράζουμε στα παιδιά εικόνες από πίνακες με προσωπογραφίες της Μάργκαρετ Κιν. Βάζουμε μουσική και τους δίνουμε την **οδηγία: «κινούμαι με τη μουσική ανάμεσα από τους άλλους χωρίς να τους αγγίζω. Όταν συναντάω κάποιον, ανταλλάσω την εικόνα μου με τη δική του. Κάθε εικόνα πρέπει να φεύγει γρήγορα από τον έναν στον άλλον».** Η μουσική ξεκινά και παρακολουθούμε τα παιδιά εάν έχουν καταφέρει να κινηθούν σύμφωνα με την οδηγία. Στόχος είναι όλοι οι πίνακες να περάσουν από όλα τα παιδιά ή τουλάχιστον να τους δουν όσο περισσότερα παιδιά είναι εφικτό. Δίνουμε

λίγο χρόνο προσαρμογής στις οδηγίες.

Κατά τη διάρκεια της κίνησης και της ανταλλαγής των εικόνων χρησιμοποιούμε πάλι την τεχνική της παύσης της μουσικής καθώς αυτό βοηθά τα παιδιά να είναι συγκεντρωμένα στη διάρκεια της κινητικής δραστηριότητας και να ακολουθούν οδηγίες.

Όταν διαπιστώσουμε ότι τα παιδιά έχουν καταφέρει να κινούνται με τη μουσική, να περνούν ένα ανάμεσα από τον άλλον χωρίς να αγγίζονται και να ανταλλάσσουν τις εικόνες, κάνουμε παύση στη μουσική. Σε κάθε παύση τα παιδιά μένουν ακίνητα εκεί που είναι και η **οδηγία είναι: «Μένω ακίνητος ή ακίνητη. Κοιτάζω προσεκτικά την εικόνα που έχω στα χέρια μου. Το σώμα μου παίρνει τη στάση του σώματος του παιδιού στην εικόνα. Λέω συναισθήματα που μου έρχονται στο μυαλό** (εναλλακτικά: λέξεις που νιώθω).»

Έπειτα επαναλαμβάνουμε τη δραστηριότητα. Δηλαδή βάζουμε και πάλι τη μουσική, τα παιδιά κινούνται ανάμεσα από τους άλλους χωρίς να αγγίζονται, μόνο ανταλλάσσοντας εικόνες με τα χέρια τους. Κάνουμε παύση στη μουσική και δίνουμε πάλι την οδηγία για να τη θυμηθούν: **«Μένω ακίνητος ή ακίνητη. Κοιτάζω προσεκτικά την εικόνα που έχω στα χέρια μου. Το σώμα μου παίρνει τη στάση του σώματος του παιδιού στην εικόνα. Λέω συναισθήματα που μου έρχονται στο μυαλό** (εναλλακτικά: λέξεις που νιώθω).»

ΣΕ ΚΑΘΕ ΠΑΥΣΗ η οδηγία πρέπει να εκφέρεται με την ΙΔΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ, να είναι σαφής και σύντομη. Οι παύσεις της μουσικής χρειάζεται να διαρκούν 5 έως 10 δευτερόλεπτα, έτσι ώστε να διατηρηθεί ο ρυθμός της δραστηριότητας. Επαναλαμβάνουμε τη δραστηριότητα για κάποιες φορές έως ότου να περάσουν όσο το δυνατόν περισσότερες εικόνες από το κάθε παιδί, και φυσικά μέχρι να μη χαθεί το ενδιαφέρον για αυτήν από τα παιδιά.

Τελευταία παύση μουσικής και η **οδηγία είναι: «Αφήνω τις εικόνες στο κίτρινο ύφασμα και κάθομαι γύρω από αυτό σε κύκλο.»** Καλούμε λοιπόν, τα παιδιά να αφήσουν τις εικόνες σε ένα χρωματιστό ύφασμα έχουμε απλώσει από πριν στο χώρο όπου θα κάνουμε την Ολομέλεια) και καθόμαστε σε κύκλο γύρω από αυτές. Ο/η νηπιαγωγός παίρνει μία εικόνα και την επιδεικνύει στην Ολομέλεια.

Καλούμε τα παιδιά να παρατηρήσουν αυτά τα ιδιαίτερα πρόσωπα, να σκεφτούν τι τα εντυπωσιάζει στο καθένα από αυτά και να συζητήσουμε για το πόσο διαφορετικοί είμαστε μεταξύ μας οι άνθρωποι και στην πραγματικότητα.

Μπορούμε να κάνουμε ερωτήσεις όπως:

- Είναι αγόρι ή κορίτσι στον πίνακα; Από πού το κατάλαβες;
- Η μύτη είναι μικρή ή μεγάλη; Το στόμα είναι μικρό ή μεγάλο;
- Τι φαίνεται πολύ μεγάλο στο πρόσωπο του παιδιού; Περιέγραψε τα μάτια (μέγεθος, χρώμα, σχήμα).
- Νομίζεις ότι είναι χαρούμενο ή λυπημένο το παιδί; Από πού το κατάλαβες;
- Ποιό σημείο του προσώπου μας δείχνει πώς νιώθουμε;

Αναφέρουμε στα παιδιά ότι: «Μπορεί να διαφέρουμε στην εμφάνιση, όμως όλοι έχουμε κάτι κοινό που είναι πιο σημαντικό από όλα: Τα **συναισθήματα!** Τα συναισθήματα φαίνονται σταμάτια των ανθρώπων ανεξαρτήτου χρώματος και σχήματος»

Και ακολουθεί συζήτηση με ερωτήσεις όπως:

Εσείς πότε νιώθετε χαρούμενοι; Πότε λυπημένοι;

Προτρέπουμε τα παιδιά να σχηματίσουν προτάσεις όπως

«Νιώθω χαρούμενος όταν....»

«Νιώθω λυπημένος όταν....»

«Νιώθω θυμωμένος όταν.....»

«Νιώθω άβολα όταν....»

«Νιώθω στενοχωρημένος όταν....»

«Νιώθω θυμό όταν.....»

Αναφέρουμε στα παιδιά ότι: «Όλοι ανεξαρτήτου φύλου, ηλικίας και φυλής μπορούμε να νιώσουμε τα ίδια συναισθήματα –χαρά, λύπη, οργή, θυμό, ανυπομονησία κ.ό.κ. Όμως ο καθένας έχει διαφορετικούς λόγους που του προκαλούν το κάθε συναίσθημα»

Δραστηριότητα 3η: «Οι τελικές μας ιδέες» (Δραστηριότητα αξιολόγησης κινητική με ατομικό ιχνογράφημα και κολλάζ.)

Στον ελεύθερο χώρο έχουν τοποθετηθεί αραιά απλωμένα παντού πράσινα χαρτιά Α4 και πάνω σε κάθε χαρτί έχει τοποθετηθεί μία μολυβοθήκη με διάφορους μαρκαδόρους. Τα χαρτιά και οι μολυβοθήκες είναι τόσα όσα και τα παιδιά της τάξης. Ο/η νηπιαγωγός με τη βοήθεια ενός ταμπουρίνου δίνει διάφορους ρυθμούς για περπατήματα στα παιδιά. Η οδηγία είναι κάθε παιδί να κινείται μόνο του διατηρώντας τη σιωπή του περνώντας ανάμεσα από τα απλωμένα στο πάτωμα χαρτιά ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΤΑ ΠΑΤΑΕΙ και ανάμεσα από τους άλλους. Κατά τη διάρκεια της κίνησής του δε πρέπει να αγγίζει ούτε να μιλά στους άλλους.

Ο ρυθμός που δίνει με το ταμπουρίνο ο/η νηπιαγωγός στην αρχή είναι σταθερός για βάδισμα, χωρίς καμία εναλλαγή. Τα παιδιά προσπαθούν να περνούν από άλλους καλύπτοντας όλες τις πιθανές διαδρομές στο χώρο της αίθουσας. Όταν τα παιδιά καταφέρουν να συγκεντρωθούν και αποκτήσουν έναν καλό ρυθμό βαδίσματος τηρώντας όλες τις οδηγίες (συγκέντρωση, κίνηση σε όλο το χώρο της αίθουσας, μη επικοινωνία με τους γύρω), ο/η νηπιαγωγός δοκιμάζει και διαφορετικούς ρυθμούς με το μουσικό όργανο καθώς και σταματήματα-παύσεις αυτών. Η διατήρηση της παύσης του ρυθμού διαρκεί περίπου 5 δευτερόλεπτα κατά τα οποία δεν πρέπει να ακούγονται ούτε τα παιδιά –όσο γίνεται. Επιδιώκεται η συγκέντρωσή τους.

Ακολουθούν εναλλαγές ρυθμού. Σε κάθε παύση σταματούν κ.ο.κ. Οι ρυθμοί εναλλάσσονται γρήγορα. Όταν ολοκληρωθεί αυτή η φάση (υπολογίζονται 5 λεπτά), στο τελευταίο σταμάτημα της μουσικής κάθε παιδί επιλέγει σε ποιο πράσινο χαρτί θα σταθεί και κάθεται δίπλα στο χαρτί.

Ζητάμε από τα παιδιά να μας ζωγραφίσουν **ό,τι τους έρχεται στο μυαλό όταν ακούνε τις λέξεις Φιλία- Συνεργασία**. Προβλέπουμε 10 λεπτά για αυτή τη δραστηριότητα ή αλλιώς όσο χρόνο χρειαστούν για να ολοκληρώσουν όλα τα παιδιά

Ακολουθεί παρουσίαση των ιχνογραφημάτων. Συζήτηση και τοποθέτηση αυτών σε πίνακα –δημιουργία εννοιολογικού χάρτη.

Φύλλο περιγραφικής αυτό-αξιολόγησης

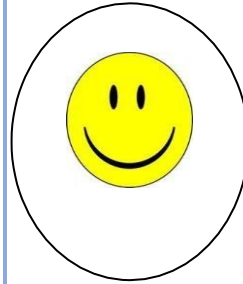
Δεξιότητες μάθησης

Παράδειγμα

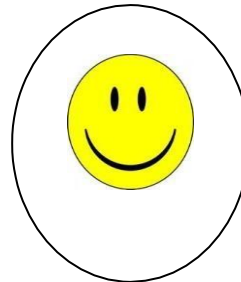
Δεξιότητα
Συνεργασία

Ο/η μαθητής/-τρια κυκλώνει μία από τις τρεις φατσούλες ανάλογα με το αν πιστεύει πως έχει καταφέρει να αναπτύξει τη δεξιότητα που θέτει αριστερά ο/η νηπιαγωγός.

Επικοινωνία

Περιγραφή ενδεικτικών δραστηριοτήτων για το portfolio μαθητή/-τριας

Στο portfolio μαθητή/-τριας μπορούν να καταχωρηθούν ποικιλία δεδομένων από πολλές και διαφορετικές πηγές όπως: έργα του παιδιού (ζωγραφιές, κολάζ, κατασκευές, χειροτεχνίες κ.ά.), φύλλα εργασίας, ομαδικές ή ατομικές εργασίες, υλικό από σχέδια εργασίας, δείγματα γραφής, αφηγήσεις, συμπεράσματα συζητήσεων, καταγραφές παρατήρησης (π.χ. καταγεγραμμένες παρατηρήσεις συγκεκριμένων γεγονότων, κλίμακες ελέγχου και διαβάθμισης - ρουμπρίκες αξιολόγησης), σχόλια του παιδιού, του/της εκπαιδευτικού, των γονέων/κηδεμόνων, φύλλα αυτοαξιολόγησης του παιδιού κ.λπ.

Σημαντικό να πούμε ότι **επιλεγμένα φύλλα αυτό-αξιολόγησης** από όλες τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται μπορούν εφόσον συμφωνούν και τα παιδιά να μπουν στους φακέλους portfolio τους.

Ενδεικτικές δραστηριότητες για το portfolio μαθητή/-τριας αναφέρονται ανά εργαστήριο ως ακολούθως:

3^ο εργαστήριο- Συναισθήματα

Οι ατομικές καταγραφές και τα ιχνογραφήματα του 3^{ου} εργαστηρίου που σχετίζονται με τις αρχικές ιδέες και γνώσεις που έχουν τα παιδιά για τα συναισθήματα, μπορούν να καταχωρηθούν στο portfolio.

4^ο εργαστήριο- Η παλέτα των συναισθημάτων

Δραστηριότητα 3^η: Ο καλύτερός μου φίλος

Οι ατομικές καταγραφές του 4^{ου} εργαστηρίου που σχετίζονται με τις αναπαραστάσεις και τις ιδέες των παιδιών για τον καλύτερό τους φίλο, μπορούν να καταχωρηθούν στο portfolio.

5^ο εργαστήριο- Συνεργασία σε ομάδες:

Δραστηριότητα 1^η: Αισθησιοκινητική δράση- χρήση σώματος για ζέσταμα

(Κινητική δραστηριότητα – Συνεργασία σε ομάδες.)Από αυτό το εργαστήριο μπορούν να μπουν φωτογραφίες από τις προσπάθειες των παιδιών να συνεργαστούν στο κινητικό παιχνίδι καθώς και σχόλια από τις καταγραφές του/της νηπιαγωγού κατά τη διάρκεια της παρατήρησης.

Δραστηριότητα 2^η: Αισθησιοκινητική δράση- χρήση σώματος ως εκφραστικό μέσο

(Κινητική δραστηριότητα – Συνεργασία σε ομάδες.)Από αυτό το εργαστήριο μπορούν να μπουν φωτογραφίες από τις προσπάθειες των παιδιών να συνεργαστούν στο κινητικό παιχνίδι καθώς και σχόλια από τις καταγραφές του/της νηπιαγωγού κατά τη διάρκεια της παρατήρησης.

7ο εργαστήριο- Ο Picasso και η Margaret- Πρόσωπα και συναισθήματα

Εδώ μπορεί να καταχωρηθεί στο portfolio συμπληρωμένο το Φύλλο Εργασίας που θα δοθεί και θα επεξεργαστεί από τα παιδιά και τον/την νηπιαγωγό στα εργαστήρια

